

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

СУЧАСНА ПСИХОЛОГІЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

*Присвячено Всесвітньому дню психічного здоров'я
(World Mental Health Day)*

10 жовтня 2025 року

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції
**СУЧАСНА ПСИХОЛОГІЯ:
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Присвячено Всесвітньому дню психічного здоров'я
(World Mental Health Day)

10 жовтня 2025 року

Видавництво
«Юридика»
2025

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Аракелян Мінас Рамзесович**, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія»

Члени редакційної колегії:

ЦІЛЬМАК Олена Миколаївна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

АФОНІН Дмитро Сергійович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

БУДЯЧЕНКО Ольга Миколаївна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ГУРІН Руслан Сергійович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ДЖЕЖИК Ольга Володимирівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

САМАРА Ольга Євгенівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ТАТЬЯНЧИКОВ Андрій Олександрович, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ШМАЛЕНКО Юлія Іванівна, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»

Зважаючи на свободу наукової творчості, відповідальність за достовірність матеріалів та фактів, унікальність тексту тез та дотримання вимог академічної доброчесності, несуть автори

Сучасна психологія: виклики та перспективи : збірник матеріалів С91 Всеукраїнської науково-практичної конференції / за заг. ред. М. Р. Аракеляна. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2025. – 262 с.

ISBN 978-617-8574-65-9

DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.30918>

Збірник матеріалів підготовлено за доповідями учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої Всесвітньому дню психічного здоров'я (м. Одеса, 10 жовтня 2025 р.).

УДК 159.9'6(062.552)

© Автори, 2025

© Національний університет

ISBN 978-617-8574-65-9

«Одеська юридична академія», кафедра психології, 2025

Журавльова Маргарита Олегівна
кандидат психологічних наук,
заступник директора з експертної роботи
Одеського науково дослідного інституту судових експертиз
Міністерства юстиції України,
розробник науково-методичних рекомендацій
щодо опитування/допиту дитини
під час проведення процесуальних дій.

Бордан Ольга Дмитрівна
судовий експерт лабораторії
психологічних, мистецтвознавчих та інших видів досліджень Одеського
науково дослідного інституту судових експертиз
Міністерства юстиції України,
розробник науково-методичних рекомендацій
щодо опитування/допиту дитини
під час проведення процесуальних дій.

DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.30981>

НЕДОЛІКИ ВІДЕОФІКСАЦІЇ ОПИТУВАННЯ ДИТИНИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕКСПЕРТНУ ОЦІНКУ ВІДЕОЗАПИСУ

Натепер у судовій системі активно впроваджуються стандарти правосуддя, дружнього до дитини – такого, яке гарантує найвищу повагу до прав і свобод дитини під час її контакту із законом. Одним із ключових елементів таких стандартів є особливий, чутливий до потреб дитини підхід до опитування. Згідно з міжнародними рекомендаціями та стандартами, впровадженими в Україні опитування та збір заяв дітей повинні проводитись винятково підготовленими фахівцями [1]. Усі зусилля органів правосуддя і супровідних служб повинні бути спрямовані на те, щоб дитина під час опитування почувалася в безпечному та сприятливому середовищі [1].

В Україні впроваджуються практики, орієнтовані на стандарти правосуддя, дружнього до дітей, визначені Радою Європи. Зокрема, створюються «Зелені кімнати» та впроваджується модель **Barnahus** («безпечний дім»)[2; 3].

Це спеціально облаштовані простори, де дитину опитують у максимально комфортних умовах з використанням спеціальних методик.

Обов'язковою складовою цього процесу є відеофіксація заяв дитини [2; 4]. Навіщо вона потрібна?

По-перше, щоб уникнути багаторазових допитів дитини. Первинне опитування фіксується на відео – і далі всі учасники провадження можуть переглядати цей запис на будь-якому етапі справи, а дитині не доводиться знову й знову відтворювати травматичні події.

По-друге, відеозапис має доказове значення. Він є об'єктом судово-психологічної експертизи комунікативної діяльності дитини. Саме на підставі аналізу відео експерт може відповісти на важливі запитання: Які психологічні особливості має процес відтворення дитиною обстановки та обставин подій (за матеріалами відеозапису слідчих дій? Яка психологічна характеристика комунікативної діяльності дитини у процесі відтворення нею подій? Чи наявні в поведінці дитини психологічні особливості, властиві для самостійного (несамостійного) відтворення нею певних подій? Чи є у відеозаписі відтворення обстановки та обставин подій ознаки здійснення на дитину психологічного впливу з боку осіб, які брали участь у проведенні даної слідчої дії?

І тут особливо важлива якість відеофіксації. Невдалий ракурс, погана якість звуку, відсутність чіткої фіксації невербальної поведінки – усе це може значно ускладнити або навіть унеможливити експертну оцінку, а отже – вплинути на якість доказової бази у кримінальному провадженні [5].

Наведені приклади – скриншоти з відеозаписів допиту ілюструють технічні та організаційні недоліки відеофіксації, що можуть впливати на достовірність доказів і перебіг слідства. Для конфіденційності обличчя учасників змінено за допомогою штучного інтелекту, водночас збережено пропорції тіла, пози, міміку та загальний сюжет, що дозволяє наочно демонструвати реальні ситуації без порушення прав дитини.

Приклад 1. Невдалий ракурс зйомки як фактор втрати інформативності відеозапису.

На фото 1 зафіксовано фрагмент опитування дитини у спеціально облаштованій кімнаті з використанням новітніх технологій. Розташування засобу відеозапису здійснене таким чином, що камера веде зйомку з верхнього ракурсу та з надмірної відстані. Подібне розміщення технічних засобів унеможливорює детальний аналіз мімічних реакцій і невербальної поведінки учасників комунікативного процесу. Окрім того, дитину розташовано спиною до камери. Це фактично позбавляє експерта можливості дослідити її емоційні,

поведінкові та комунікативні прояви під час надання показань. Унаслідок такого невдалого розташування відеозапис не дозволяє отримати повноцінну інформацію, необхідну для вирішення експертних завдань, що ставляться під час призначення судово-психологічної експертизи за матеріалами відеофіксації слідчої дії.

Фото 1

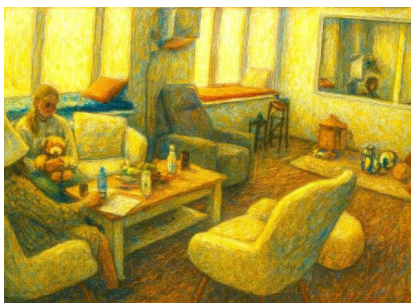

Фото 2

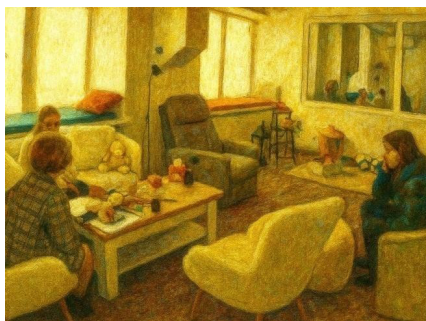

Фото 3

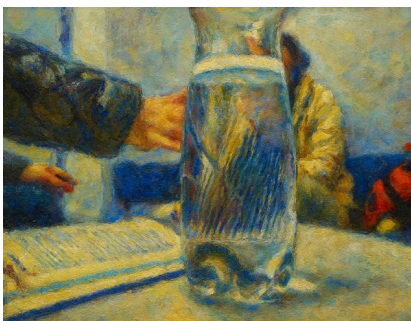

Фото 4

Приклад 2. Обмеження інформативності відеозапису через технічні упущення.

На фото 2–3 наглядно відображений випадок, коли технічні та організаційні недоліки відеофіксації допиту дитини суттєво вплинули на якість зібраного матеріалу. Гарно оформлене приміщення створювало комфортні умови для перебування дитини: зручні меблі, наявність іграшок та загальна атмосфера сприяли розслабленню, відчуттю безпеки й емоційному комфорту. Попри комфортне оформлення приміщення, технічна організація відеофіксації виявилася невдалою. Камери були розташовані під неправильним ракурсом: у фокусі опинився предмет інтер'єру (настінний плафон

світильника) який повністю закривав обличчя психолога. Додатково встановлено, що приблизно у 40 % часу проведення опитування психолог частково перекривав собою дитину: що обмежило можливість адекватної оцінки невербальних проявів обох учасників процесу.

Ситуація демонструє важливість узгодженої взаємодії психолога та технічних фахівців, а також необхідність продуманої організації зйомки, що забезпечує чітку видимість дитини, психолога й адекватну фіксацію всіх комунікативних проявів.

Зазначені недоліки намагалася використати сторона захисту: адвокат обвинуваченого поставив під сумнів якість відеозапису та об'єктивність експертного висновку, що базувався на неповному матеріалі. Під час судового розгляду прокурор викликав експерта для надання роз'яснень. Цей випадок наочно демонструє, що технічна якість відеофіксації та професійна підготовка психолога опитувача мають вирішальне значення – їх недоліки можуть ускладнити експертний аналіз і навіть спричинити повторний допит дитини, підвищуючи ризик її повторної травматизації.

Приклад 3. Вплив неувважності фахівця на якість відеофіксації.

На фото 3 зафіксовано ситуацію, коли неувважність психолога до розташування технічних засобів призвела до обмеження візуального спостереження під час відеозйомки: поставлена перед камерою пляшка з водою частково перекрила фігуру дитини. Це унеможливило повноцінне спостереження за її невербальною поведінкою та знизило інформативність відеоматеріалу. Навіть такі, на перший погляд, незначні помилки можуть ускладнити експертний аналіз і зменшити доказову цінність запису.

Наведені приклади підкреслюють, що якісна відеофіксація є ключовим елементом ефективного опитування дитини. Відеозапис виступає не допоміжним, а основним інструментом, який забезпечує повноту та доказову цінність отриманих свідчень. Роль психолога у цьому процесі є визначальною: фахівець має забезпечити не лише контакт із дитиною, а й подбати про належну організацію простору – правильне розташування камер, освітлення та відсутність перешкод. Усвідомлений підхід до відеофіксації гарантує отримання об'єктивних даних, необхідних для якісного експертного аналізу.

Отже, відеофіксація це не технічний додаток, а ключова складова складного та важливого процесу. Від її якості залежить не лише зміст експертного висновку, а й захист прав дитини та ефективність правосуддя загалом.

Список використаних джерел

1. Керівні принципи Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей : вебсайт. URL: <https://rm.coe.int/16804c2188>
2. Допит неповнолітньої особи з використанням новітніх технологій («Зелена кімната») : вебсайт. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/12678/Zelena%20kimmnata.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
3. Модель «Барнахус». Загальна характеристика і впровадження в Україні. Збірка матеріалів із впровадження моделі «Барнахус» в Україні. Міжвідомча координаційна рада з питанні правосуддя щодо неповнолітніх. Unicef. URL: https://www.unicef.org/ukraine/media/20941/file/BARNAHUS_web.pdf
4. Методичні рекомендації щодо організації роботи з дітьми за методикою «Зелена кімната» для слідчих та ювенальних поліцейських : вебсайт. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/media/16976/file/Green%20Room%20Methodology%20for%20Police%20Officers.pdf>
5. Егорова Т. М. Слипец Е. А. Особенности судебно-психологической экспертизы коммуникативной деятельности, зафиксированной в материалах видеозаписи процессуальных действий. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2012. Вип. 12. С. 464–469. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpsek_2012_12_75

Ключові слова: судово-психологічна експертиза, відеофіксація опитування, доказова база, комунікація дитини, методика «Зелена кімната», психологічна безпека.

Keywords: forensic psychological examination, videorecording of child interview, evidence quality, child communication, Green Room methodology, child psychological safety.

Буряк Олена Юріївна ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ ПОРІВНЯНЬ У ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРИ НА ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ МОЛОДІ.	39
Вальтер Марія Олександрівна РОЛЬ ОРГАНІЗАЦІЙНО-СЛУЖБОВИХ ЧИННИКІВ У ФОРМУВАННІ ПСИХОЕМОЦІЙНОЇ ВРАЗЛИВОСТІ.	43
Вітюк Марія Сергіївна Лісовенко Анна Федорівна САМООЦІНКА ТА МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я.	47
Гончар Юлія Ігорівна ЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ, ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН.	51
Горбачова Ангеліна Андріївна Рєпнова Тетяна Петрівна ЕКЗИСТЕНЦІЙНА ПРОБЛЕМАТИКА ПАЦІЄНТІВ З ДЕПРЕСІЄЮ.	54
Гурін Руслан Сергійович Антіпова Катерина Ігорівна ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ КОМАНДНОЇ РОБОТИ.	57
Гурін Руслан Сергійович Вайнберг Валерія Артурівна ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ У СПІВРОБІТНИКІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ.	61
Гурін Руслан Сергійович Геращенко Олександр Сергійович РОЛЬ ЕМПАТІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ВЗАЄМОДІЇ «ВИКЛАДАЧ – ЗДОБУВАЧ ВИЩОЇ ОСВІТИ».	64
Далакова МаріяГеоргіївна ЕКЗИСТЕНЦІЙНІ СМИСЛИ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ГРОШОВОГО МИСЛЕННЯ ТА ФІНАНСОВИХ СТРАТЕГІЙ ОСОБИСТОСТІ.	68
Демірташ Айлін Дженгізівна Рєпнова Тетяна Петрівна ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ПІДВИЩЕННЯ САМООЦІНКИ У ТРИВОЖНИХ ПІДЛІТКІВ.	73
Дубенко Юнія Олександрівна ВІД ВРАЗЛИВОСТІ ДО ВЗАЄМОРОЗУМІННЯ: ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРИЙНЯТТЯ ВІДМОВИ.	76
Дубрянська Ніколь Олександрівна Джежик Ольга Володимирівна ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ РИЗИКУ ФОРМУВАННЯ АЛКОГОЛЬНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ У МОЛОДІ.	80